

prima instanță : M. Juganari
instanța de apel: N. Craiu, A. Minciună, L. Bulgac

D E C I Z I E

28 mai 2014

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Iulia Sîrcu
Valentina Clvadi
Iuliana Oprea
Ion Druță
Tamara Chișca-Doneva

examinând recursul declarat de către Țîpac Natalia,
în pricina civilă la cererea la cererea de chemare în judecată a Aureliei Crudu
împotriva lui Țîpac Gheorghe și Țîpac Natalia cu privire la încasarea datoriei, dobânzii
de întârziere, prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată,
împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 27 noiembrie 2013, prin care a fost
respins apelul declarat de către Țîpac Natalia și menținută hotărîrea Judecătoriei Călărași
din 27 iunie 2013, prin care acțiunea a fost admisă parțial,

c o n s t a t ă:

La 05 martie 2013, Crudu Aurelia a depus cerere de chemare în judecată
împotriva lui Țîpac Gheorghe și Țîpac Natalia cu privire la încasarea datoriei, dobânzii
de întârziere, prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii, reclamanta Crudu Aurelia, a invocat că la data de 07
decembrie 2009, Țîpac Gheorghe împreună cu soția sa, Țîpac Natalia au împrumutat
de la ea suma de 20 000 euro. Ca dovadă luării împrumutului, la data de 16 ianuarie
2010, de către pîrîtul Țîpac Gheorghe a fost întocmită o recipisă, prin ultimul s-a
obligat să restituie suma împrumutată până la data de 07 aprilie 2010.

La 07 martie 2012, Țîpac Gheorghe a mai eliberat o recipisă prin care a garantat
restituirea împrumutului cu dobânzile de întârziere, în suma totală de 25 000 euro
până la data de 07 martie 2012.

Susține că pînă în prezent nici unul din pîrți, nici Țîpac Gheorghe și nici Țîpac
Natalia, nu au întors suma împrumutului, fapt prin care î-i creează mari prejudicii
materiale și morale.

Menționează reclamanta, că pentru a-i oferi împrumutul pîrîților a fost convinsă
de Țîpac Gheorghe să încheie un contract de împrumut cu o altă persoană pe nume
Spînu Gheorghe, grevînd cu gaj apartamentul său nr. 38 din str. Burebista 68/1, mun.

Chișinău.

Mai susține că, din motiv că pîrîții nu și-au onorat obligațiunile contractuale de restituire a împrumutului de 20 000 euro, ea nu a întors împrumutul lui Spînu Gheorghe, iar ca rezultat prin hotărîrea Judecătoriei Botanica, Chișinău din 08 octombrie 2010, a fost depozedată de apartament și evacuată forțat.

Afirmă, reclamanta că acțiunile pîrîților i-au generat disconfort, i-au cauzat suferințe psihice și un prejudiciu moral considerabil, dînsa împreună cu fiica sa fiind evacuate din propriul apartament de către persoana de la care a împrumutat banii pentru a le transmite pîrîților.

Consideră că deoarece pîrîții s-au obligat în mod solidar să-i restituie suma împrumutată de 20000 euro pînă la data de 07 aprilie 2010, însă pînă în prezent nu i-ai întors nici o parte din acest împrumut, este în drept să solicite și încasarea dobînzii de întîrziere pentru perioada 07 aprilie 2010-04 martie 2013, cu recalcularea acesteia pînă la data pronunțării hotărîrii.

La fel, invocă că perioada tergiversării de executare a obligațiunilor asumate de pîrîții în vederea restituirii împrumutului, i-a generat disconfort și insatisfacție creată de lipsa echității în privința sa, ducînd la situația nefavorabilă de a fi evacuată din propriul său apartament, iar ca compensare a prejudiciului moral suportat, consideră că este în drept să solicite și încasarea unei sume de 100 000 lei, cu titlu de despăgubire morală, care, în opinia sa i-i va compensa suferințele cauzate.

Solicită încasarea, în mod solidar, de la Țîpac Gheorghe și Țîpac Natalia în beneficiul său a datoriei în sumă de 20 000 euro, dobînda de întîrziere pentru perioada 07 aprilie 2010-04 martie 2013, în mărime de 9 163 euro, cu recalcularea acesteia pînă la data pronunțării hotărîrii, încasarea prejudiciului moral în mărime de 100 000 lei, cît și cheltuielile de judecată.

Prin hotărîrea Judecătoriei Călărași din 27 iunie 2013, acțiunea a fost admisă parțial, fiind încasat în mod solidar de la Țîpac Gheorghe și Țîpac Natalia în beneficiul Aureliei Crudu datoria în mărime de 20 000 euro, dobînda de întîrziere în mărime de 10 013,72 euro, prejudiciul moral în mărime de 32 000 lei, cheltuielile de judecată în sumă de 1000 lei și cheltuielile de asistență juridică în mărime de 4000 lei, în rest acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată. Totodată a fost încasat în mod solidar de la Țîpac Gheorghe și Țîpac Natalia în beneficiul statului taxa de stat în mărime de 13 467 lei, 75 bani.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 27 noiembrie 2013, a fost respins apelul declarat de către Țîpac Natalia și menținută hotărîrea prime instanțe, totodată s-a încasat de la Țîpac Natalia și Țîpac Gheorghe în beneficiul Aureliei Crudu dobînda de întîrziere în mărime de 1041,09 lei și cheltuielile de judecată în mărime de 3 000 lei.

La 04 februarie 2014, Țîpac Natalia a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitînd admiterea recursului casarea deciziei instanței de apel și hotărîrii primei instanțe, în partea încasării din contul ei în beneficiul Aureliei Crudu a datoriei, dobînzii de întîrziere, prejudiciului moral, cheltuielilor de judecată și a taxei de stat în contul statului, cu emiterea în partea dată a unei noi hotărîri prin care datoria, dobînda de întîrziere, prejudiciului moral, cheltuielile de judecată și taxa de stat să fie încasate integral din contul lui Țîpac Gheorghe.

În motivarea recursului recurenta Țîpac Natalia a invocat că nu este de acord cu decizia instanței de apel, deoarece în cadrul examinării cauze instanța a apreciat probele

în mod arbitrar, a comis erori ce au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și soluționarea greșită a pricinii, a aplicat eronat legea, a încălcat legea materială și procedurală, i-a încălcat dreptul la apărarea și a lipsit-o de posibilitatea de a prezenta probe.

Menționează că aflându-se în Italia pentru a o ajuta pe mama sa, care a suportat o intervenție chirurgicală la inimă, la data de 22 noiembrie 2013, a depus o cerere, prin care a solicitat instanței de apel amânarea ședinței de judecată în scopul revenirii în țară și încheierii unui contract cu un avocat, însă instanța a ignorat cererea sa, prin ce i-a încălcat dreptul la un proces echitabil.

Totodată, invocă că instanța de apel a examinat superficial circumstanțele cauzei și nu s-a expus asupra tuturor argumentelor invocate în cererea de apel, nu a elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea justă a litigiului și a ignorat probele prezentate și anexate la cererea din 22 noiembrie 2013.

Susține că atât instanța de apel cât și prima instanță, eronat au încasat pentru neexecutarea contactului de împrumut prejudiciul moral, nu au ținut cont de prevederile art. 369 al. (3) CC și au aplicat și interpretat eronat prevederile art. 24 al. (2) Codul familiei.

Afirmă că banii împrumutați de la Crudu Aurelia au fost primiți de Țîpac Gheorghe și utilizați în scopurile lui personale, familia neavînd nici o legătură cu acești bani, iar în cadrul examinării cauzei Crudu Aurelia nu a prezentat careva probe că Țîpac Gheorghe a încheiat contractul de împrumut în interesul familiei.

În cadrul examinării cauzei instanța de apel nu a dat apreciere faptului că conform recipisei banii i-au fost împrumutați lui Țîpac Gheorghe la 07 aprilie 2009, în perioadă cînd dînsa era însărcinată în luna a 8, avea unele probleme de sănătate și nici nu a fost înștiințată despre împrumut.

Consideră că nu poate să răspundă pentru acțiunile comise de Țîpac Gheorghe, care a scris personal recipisa în interesul său, cu atât mai mult că în cadrul examinării cauzei nu a fost confirmat faptul că în urma primirii împrumutului au sporit bunurile comune a familiei.

Indică că instanța de apel contrar prevederilor art. 239 CPC, în decizie a făcut trimitere la circumstanțe care nu sunt confirmate prin materialele dosarului și care nu au fost elucidate pe parcursul dezbaterilor judiciare.

La fel, instanțele nu au ținut cont de faptul că dînsa nu a primit nici o somație sau pretenție scrisă de la Crudu Aurelia, referitor la restituirea banilor, iar cu recipisa din 16 ianuarie 2010, a luat cunoștință în cadrul examinării cauzei.

Contrar prevederilor art. 617 alin. (1) Cod civil, Crudu Aurelia nu a înștiințat-o despre împrumut, iar instanțele neîntemeiat au dispus încasarea de la ea a datoriei și dobînzii de întîrziere, or, dînsa necunoscînd despre împrumutul menționat nu a fost pusă în întîrziere, or reclamația anexată la materialele cauzei a fost expediată doar lui Țîpac Gheorghe, cu care de 4 ani nu mai locuiesc împreună.

De asemenea invocă că instanțele au ignorat și faptul că recipisa din 16 ianuarie 2010, are un conținut confuz și nu întrunește condițiile unui contract, și neîntemeiat au dispus încasarea dobînzii de întîrziere în mărime de 10 013,72 euro, calculul acesteia fiind ilegal și exagerat, cu atât mai mult că conform recipisei încasarea dobînzii nu a fost prevăzută.

Consideră că atât hotărîrea primei instanțe cât și decizia instanței de apel contravin prevederilor art. 239, 241 al. (5) CPC, iar examinarea cauzei a avut loc cu încălcarea art. 6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărîrii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că copia deciziei instanței de apel din 27 noiembrie 2013, a fost expediată în adresa părților la data de 03 decembrie 2013, fapt ce se confirmă prin scrisoare de însoțire (f.d. 142), însă careva date ce ar confirma recepționarea acesteia de către părți, înscrisurile pricinii nu conțin.

Astfel, instanța de recurs consideră că Țîpac Natalia s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul la data de 04 februarie 2014, în termen.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de către Țîpac Natalia este întemeiat și urmează a fi admis cu casarea deciziei instanței de apel și restituirea pricinii spre rejudecare în instanța de apel din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Din actele cauzei și anume din procesul-verbal al ședinței instanței de apel din 27 noiembrie 2013, rezultă că apelul a fost judecat în lipsa Nataliei Țîpac, care avea calitate de apelant în proces.

Tot materialele pricinii denotă că la data de 22 noiembrie 2013, din partea Nataliei Țîpac a fost depusă o cerere, prin care ultima a solicitat amânarea ședinței instanței de apel numite pentru data de 27 noiembrie 2013 pentru o altă dată, și anume după data de 23 decembrie 2013, susținând că este în imposibilitate de a se prezenta la proces din motive obiective, și anume că se află în Italia la tratament cu mama sa, care a suferit o intervenție chirurgicală la inimă, anexând la aceasta și un extras de externare tradus din limba italiană în română.

Prin aceeași cerere, Natalia Țîpac și-a exprimat dorința să participe la examinarea cauzei în ordinea de apel, să prezinte probe în apărarea poziției sale și să-și angajeze un avocat.

Cu toate acestea, instanța de apel a considerat posibilă examinarea cauzei în lipsa apelantei Natalia Țîpac, judecând apelul în fond imediat, din prima ședință.

În conformitate cu art. 191. alin. (1) CPC, poate fi stabilit un alt termen pentru ședința de judecată, la cererea părților, din motive temeinice, cum ar fi imposibilitatea părții de a se prezenta în ședința de judecată la data fixată din motive ce nu depind de voința sa.

În conformitate cu art. 379 alin. (1) CPC, neprezentarea în ședință de judecată a apelantului sau intimatului, a reprezentanților acestora, precum și a unui alt participant la proces, citați legal despre locul, data și ora ședinței, nu împiedică judecarea apelului. Instanța însă este în drept să amâne ședința dacă va constata că neprezentarea este motivată.

Or, în conformitate cu art. 206 alin. (5) CPC, la solicitarea întemeiată a participantului la proces, instanța poate amâna o singură dată judecarea pricinii din cauza neapărării motivate a reprezentantului acestuia.

Prin prisma normelor enunțate, instanța de recurs reține că instanța de apel, judecând cauza, în prima ședință de judecată, în lipsa apelantei Natalia Țîpac care, se constată că a înștiințat instanța despre imposibilitatea de a se prezenta la ședința de judecată și despre necesitatea angajării unui avocat, nu a asigurat disponibilitatea în drepturi a participantului la proces, ce constă în posibilitatea, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecării, precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare, astfel, a admis încălcarea prevederilor art. 27 alin. (1) din CPC.

La caz, este de principiu faptul că prin examinarea apelului în lipsa Nataliei Țîpac a fost încălcat în mod direct dreptul apelantei la apărare, la un proces echitabil, cât și principiul egalității armelor statuat de art. 6 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, or unul din principiile ale procesului echitabil este contradictorialitatea între părțile care sunt parte a procesului.

Pentru a răspunde exigențelor articolului enunțat, procedura în fața instanțelor judiciare trebuie să aibă un caracter contradictoriu, un concept similar celui al egalității armelor. Principiul contradictorialității presupune, în fond, posibilitatea pentru părțile în proces de a li se aduce la cunoștință toate dovezile invocate și observațiile formulate și de a face comentarii în legătură cu ele.

De altfel, este cert și faptul că în apelul său, Natalia Țîpac a invocat un șir de alte argumente împotriva hotărârii primei instanțe, pe când, instanța de apel, contrar prevederilor art. 373 alin. (1), (2) și alin. (5) CPC, nu s-a expus asupra nici unuia din aceste motive, respingând apelul printr-o declarație generală, deși era obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel, limitându-se la reproducerea segmentată a părții motivate din hotărârea primei instanțe, ce indică că instanța de apel a examinat pricina în mod superficial, fără a intra în esența litigiului.

Prin prisma normelor procedurale enunțate, precum și în sensul art. 6 alin. (1) al Convenției, instanța de recurs ține să menționeze că instanțele de judecată, trebuie, să indice cu suficientă claritate motivele pe care-și întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale să precizeze noțiunile, ce implică o apreciere a faptelor supuse aprecierii.

De asemenea, noțiunea de proces echitabil impune ca instanța de judecată să nu-și motiveze doar sumar hotărârea sa, ci să examineze efectiv problemele esențiale care-i sunt supuse aprecierii și să nu se mulțumească de a proba pur și simplu concluziile uneia dintre părți.

Distinct de cele relatate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că decizia instanței de apel urmează a fi casată cu remiterea pricinii spre rejudecare în instanța de apel, pe motiv că eroarea judiciară nu poate fi corectată de instanța de recurs.

La judecarea pricinii, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate, creând condiții obiective și reale participanților la proces și judecând pricina, să emită o hotărâre întemeiată și legală.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c), art. 445 alin. (3) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

decide:

Se admite recursul declarat de către Țîpac Natalia.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 27 noiembrie 2013 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Aureliei Crudu împotriva lui Țîpac Gheorghe și Țîpac Natalia cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere, prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată, cu restituirea pricinii spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, de un alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președinte, judecătorul

Iulia Sîrcu

Judecătorii

Valentina Clevadi

Iuliana Oprea

Ion Druță

Tamara Chișca Doneva